ผลกระทบของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

Effects of Procurement Internal Control on Budget Management Effectiveness of Local Government Organization in Upper North Eastern 2 of Thailand

ปรียานุช สอนซ้าย* และสายทิพย์ จะโนภาษ[2]

Preeyanuch Sonsai* and Saithip Jannopat[2]

Received : May 17, 2021 Revised : June 11, 2021 Accepted : July 16,2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 300 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาที่ถูกต้องและสมบูรณ์ จำนวน 188 คน และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์พหุคูณ และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ผลลัพธ์จากการวิจัยชี้ให้เห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน มุ่งให้เกิดความโปร่งใส และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่า ประหยัด สามารถช่วยลดปัญหาการทุจริตได้

คำสำคัญ : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

---

* นิสิตระดับปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

* Master of Accounting, Faculty of Management Sciences and Information Technology, Nakhonphanom University

[2] อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยนครพนม

[2] Lecturer, Nakhonphanom University

Abstract

The objective of this research was to assay the effects of Procurement Internal Control on Budget Management Effectiveness of Local Government Organization in Upper North Eastern 2 of Thailand. By is data collection from 300 chief of supplies of local government organization. There were 188 respondents returning and complete and use a questionnaire as a tool. Multiple correlation analysis, and multiple regression analysis are assigned as statistical techniques of this research. The result of this research showed that procurement internal control positively relates and affects budget management effectiveness. Moreover, the result also indicates that local government organization in Upper North Eastern 2 of Thailand. The important should be on the process in procurement every step in order to achieve the objectives of the organization. Increase the effectiveness of budget management for efficiency and maximum benefit. By the following of the law that is the same standard. Aiming for transparency and using limited resources to be more economical and able to help reduce the problem of corruption.

Keywords : Procurement Internal Control, Budget Management Effectiveness, Local Government Organization

1. บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยมีความเข้าใจและตระหนักถึงปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (Corruption) แต่ปัญหาดังกล่าว ก็ยังเกิดขึ้นและขยายตัวในวงกว้าง ซึ่งเป็นปัญหาที่บั่นทอนการพัฒนาประเทศและเป็นอุปสรรคต่อการสร้างความเจริญในสังคมและความผาสุกแก่ประชาชนมาเป็นระยะเวลายาวนาน ทั้งนี้เคยมีคำกล่าวของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวเอาไว้ถึง ปัญหาการคอร์รัปชันของประเทศไทยไว้ว่า ถ้าหากประเทศไทยปราศจากการคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการแล้วนั้นถนนทุกสายในประเทศไทยคงปูไปด้วยทองคำ คำกล่าวนี้เป็นภาพเปรียบเปรยให้เห็นถึงความมั่งคั่ง ของทรัพย์สินและทรัพยากรในประเทศไทยที่มีอยู่อย่างมากมายแต่กลับไม่ได้ถูกนำไปใช้เพื่อพัฒนาประเทศอย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการทุจริตทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน โดยการทุจริตส่วนใหญ่เกิดจากการผิดพลาดจากการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจำนวนมาก (สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2558) จนส่งผลทำให้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ 101 ของโลก และเป็นอันดับ 6 ของภูมิภาคอาเซียน จากผลการจัดอันดับดัชนีชี้วัดคอร์รัปชันโลก Corruption Perceptions Index 2019 (องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ, 2562) ถึงแม้ว่าพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดกรอบแนวทางการป้องกันการทุจริตที่ชัดเจนในหลาย ๆ วิธี โดยในแต่ละวิธีได้กำหนดขั้นตอนและวิธีปฏิบัติที่รัดกุม แต่ปัญหาการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างยังคงปรากฏให้เห็นอยู่เสมอ ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างจึงจำเป็นต้องมีการควบคุมภายใน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยง อุปสรรค หรือโอกาสที่จะเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด โดยเน้นหลักความโปร่งใสเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดส่งผลให้การดำเนินงานตามภารกิจขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิผล

การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Internal Control) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานในการจัดซื้อจัดจ้างทั้งกระบวนการให้มีประสิทธิภาพ ประหยัด และช่วยป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากการผิดพลาด ส่งผลให้การบริหารงานขององค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามมาตรฐาน COSO 2013 (Committee of Sponsoring Organizations 2013) มีการระบุความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง ประเมินความเสี่ยง มีแผนการบริหารความเสี่ยง จัดระบบบริหารความเสี่ยง รวมถึงการรายงานความเสี่ยง ถือเป็นหลักประกันในระดับหนึ่งว่าการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างจะไม่มีการทุจริต (โสภาพร เล็กไม่น้อย, 2563) รวมทั้งเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายใด ๆ ขึ้นกับองค์กรจากสาเหตุการละเว้นไม่ปฏิบัติหรือปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อบังคับ และกฎระเบียบต่าง ๆ (กระทรวงการคลัง, 2561) ประกอบไปด้วย ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Preparation) ด้านการจัดทำแผน (Planning) ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (Procurement Operations) ด้านการบริหารสัญญา (Contract Management) ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ (Control and Distribution of Supplies) หากมีการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีทุกกระบวนการ จะส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของแผ่นดินเกิดประโยชน์สูงสุด มุ่งให้เกิดความโปร่งใส มีการบริหารงบประมาณอย่างคุ้มค่าตรงตามวัตถุประสงค์ โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนตามแนวทางการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance)

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (Budget Management Effectiveness) เป็นการบริหารงานที่มีความโปร่งใส ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร รวมถึงมีการติดตามประเมินผลและพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เกิดผลเสียหรือผลกระทบที่น้อยที่สุด เนื่องจากในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ จะต้องมีการใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประสิทธิผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน หากมีการบริหารงบประมาณที่ดีจะส่งผลให้เกิดความผาสุกในสังคมชุมชน และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) (Local Government Organization) เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน โดยอำนวยความสะดวกและดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนในการจัดบริการสาธารณะ การบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยใช้งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการบริหารงานขององค์กร ดังนั้น จึงต้องให้ความสำคัญต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างและจำเป็นต้องได้รับการควบคุมภายในที่ดี เพื่อบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวข้อง และการบริหารจัดการด้านพัสดุ ให้เป็นไปอย่างถูกต้อง โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบเพื่อป้องกันและปราบปรามปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน (กระทรวงการคลัง, 2561)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบผลกระทบของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ประกอบไปด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร โดยได้ประกาศเป็นจังหวัดที่เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มอีก 1 จังหวัด เมื่อปี 2559 คือ จังหวัดนครพนม ส่งผลให้มีการลงทุนในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพิ่มสูงขึ้น ไม่ว่าเป็นโครงสร้างพื้นฐาน มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมที่จะได้รับการส่งเสริมการลงทุน

เพื่อเพิ่มประเภทกิจการที่ได้รับการส่งเสริม โดยมีกิจการเป้าหมาย 13 กลุ่มอุตสาหกรรม รวมทั้งสิ้น 62 ประเภทกิจการ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2561) จึงเหมาะแก่การศึกษาวิจัยดังกล่าว ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุง และพัฒนาการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กร เพื่อช่วยลดความเสี่ยงและปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน รวมถึงเป็นแนวทางสำหรับองค์กรในการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่วางไว้มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ ประหยัด คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อทดสอบผลกระทบการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

รูปภาพประกอบ 1

โมเดลการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2

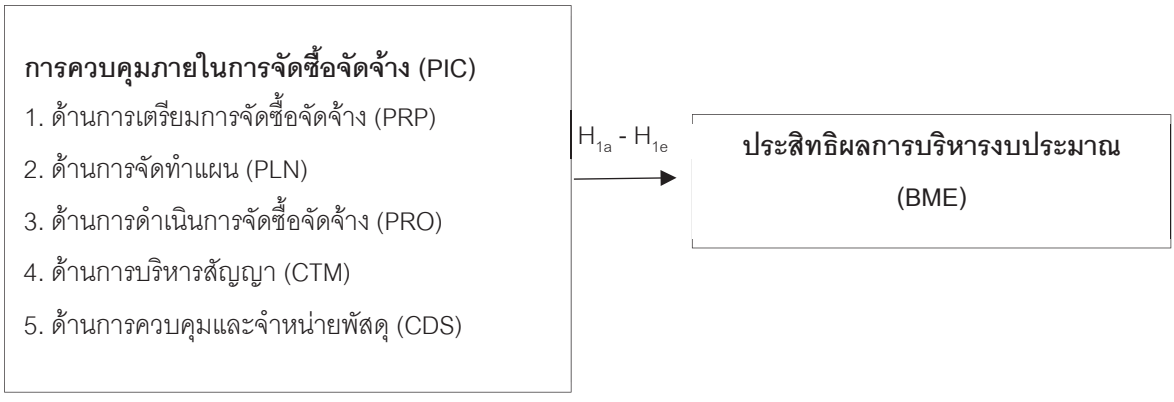

จากกรอบแนวคิดในการวิจัยข้างต้น ได้กำหนดให้การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นตัวแปรอิสระและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณเป็นตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. **การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง** (Procurement Internal Control : PIC)

การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง กระบวนการในการกำกับดูแลตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน มีการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ โดยการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน และบริการต่าง ๆ ตลอดจนกระบวนการในการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ โดยใช้เงินงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่าต่อภารกิจของรัฐ และป้องกันปัญหาการทุจริต (กระทรวงการคลัง, 2561) ซึ่งการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากปัจจุบันกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐต้องปฏิบัติภายใต้พระราชบัญญัติ

การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 และระเบียบที่เกี่ยวข้อง จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมภายในเพื่อให้เกิดประสิทธิผลของการดำเนินงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานตามภารกิจมีประสิทธิผล ประหยัด คุ้มค่า และช่วยป้องกันหรือลดความเสี่ยงจากการผิดพลาด ความเสียหาย หรือการกระทำอันเป็นการทุจริต ส่งผลให้การบริหารงานของหน่วยงานของรัฐบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และปฏิบัติถูกต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยมีการกำกับดูแลที่ดีตามหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ประกอบด้วย 5 ด้าน โดยประยุกต์จากแนวปฏิบัติการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาคราชการ ของกรมบัญชีกลาง (2561) ดังนี้

1) ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึงกระบวนการติดตามขั้นตอนการสำรวจความต้องการพัสดุ การกำหนดวัตถุประสงค์ กรอบวงเงินงบประมาณ และจัดเตรียมร่างขอบเขตของงาน (Terms of Reference: TOR) การกำหนดคุณลักษณะและราคาของสินค้าให้มีความเหมาะสม ด้วยความยุติธรรม มีการวางแผนการใช้พัสดุ โดยต้องมีการประมาณหรือกำหนดความต้องการของพัสดุแต่ละรายการ ประมาณความต้องการปริมาณพัสดุ ซึ่งควรจะใกล้เคียงกับที่จะใช้จริงมากที่สุด เพื่อนำมาพิจารณาจัดตั้งงบประมาณ บางครั้งความลำบากในการกำหนดปริมาณตามความต้องการเพราะความต้องการใช้พัสดุของแผนงาน/โครงการอาจเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ (วิลาวัลย์ เทียมเลิศ และคณะ, 2562)

2) ด้านการจัดทำแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดแนวทาง การปฏิบัติงานโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการ มีการทบทวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ปรับปรุงข้อมูลให้ครอบคลุม โดยการกำกับดูแลขั้นตอนการดำเนินงานในการจัดซื้อจัดจ้างทั้งระบบให้ถูกต้อง เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของการจัดซื้อจัดจ้าง และเป็นไปตามกฎหมายกำหนด มีการจัดทำแผนการจัดการไว้ล่วงหน้า เพื่อทำให้การจัดหาทันตามความต้องการ และไม่เกิดการจัดหาพัสดุซ้ำ ๆ บ่อยครั้ง และควรมีการตรวจสอบรายการ รายละเอียดพัสดุของหน่วยงานที่มีความต้องการเพื่อจัดของบประมาณ และทำให้ได้พัสดุในราคาที่เหมาะสม (ทัศนีย์ เสียงดัง และไพฑูรย์ อินต๊ะขัน, 2561) การดำเนินงานด้านการบริหารพัสดุที่ต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและบริหารพัสดุไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมีกรอบระยะเวลาในการดำเนินงานที่เหมาะสมและชัดเจน เสร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนด มีตัวชี้วัดชัดเจนในการประเมินผลและเปิดเผยสัมฤทธิ์การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ (ปวริศา แสงคำ และธกานต์ ชาติวงศ์, 2562)

3) ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง หมายถึง การกำกับดูแล ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนการจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ รวมทั้งงานจ้างบริการ ตามเป้าหมายที่กำหนด โดยปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้ การขออนุมัติจัดซื้อจัดจ้าง การเผยแพร่ข้อมูล การคัดเลือกผู้ขาย การสั่งซื้อสั่งจ้าง การควบคุมงานและหรือการตรวจรับ (ทัศนีย์ เสียงดัง และไพฑูรย์ อินต๊ะขัน, 2561)

4) ด้านการบริหารสัญญา หมายถึง การกำกับดูแลการตรวจสอบ และปรับปรุงการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกระบวนการ เงื่อนไขหรือข้อตกลงตามที่กำหนด เพื่อเป็นการรักษาสิทธิประโยชน์ของทางราชการให้เกิดความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ การนำกลยุทธ์การบริหารสัญญาช่วยให้การบริหารพัสดุเกิดแนวทาง ระเบียบข้อกำหนด ในการดำเนินงานร่วมกันทั้งสองฝ่าย และสร้างความโปร่งใสในการทำงานได้เป็นอย่างดี (ทัศนีย์ เสียงดัง และไพฑูรย์ อินต๊ะขัน, 2561)

5) ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ หมายถึง การตรวจนับ การตรวจสอบ การยืนยันข้อมูลสินทรัพย์ที่มีอยู่จริง รวมถึงการแสดงหลักฐานขั้นตอนในการเลิกใช้งานและการจำหน่ายสินทรัพย์ที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพ ให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการ

ปฏิบัติงาน มีพัสดุที่ต้องการใช้งานให้เพียงพอ มีจำนวนไม่มากจนเกินไป และไม่น้อยจนเกินไป เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณขององค์กร (เฉลิมชัย อุทการ, 2563) การควบคุมพัสดุที่จัดหามาได้ให้มีตัวพัสดุให้ตรงตามบัญชีจัดทำเอกสารหลักฐานทางบัญชีที่ถูกต้องของพัสดุในความรับผิดชอบ การบริหารพัสดุที่สมบูรณ์จะต้องมีระบบการควบคุมเก็บรักษาที่ดีและสามารถแจกจ่ายได้ทันเวลาและในปริมาณที่ต้องการ การควบคุมพัสดุมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้พัสดุคงคลังมากเกินไป และเพื่อเป็นแนวทางในการประมาณการปริมาณในการใช้ในอนาคต (วิลาวัลย์ เทียมเลิศ และคณะ, 2562)

2. ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (Budget Management Effectiveness : BME)

ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ หมายถึง การใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนงาน โครงการที่ได้รับอนุมัติจัดสรร โดยการบริหารงบประมาณให้เกิดความถูกต้อง โปร่งใส เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าประหยัด และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดเกิดผลเสียหรือผลกระทบที่น้อยที่สุด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณประกอบด้วย 3 ด้าน โดยประยุกต์จากแนวคิดการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552) ดังนี้ 1) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง (Compliance with Relevant Rules and Regulations) 2) ด้านความโปร่งใสและตรวจสอบได้ (Transparency and Accountability) และ 3) ด้านความคุ้มค่า (Economy)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น พบว่า การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งมีแนวโน้มและความเป็นไปได้ที่จะส่งผลให้การบริหารงบประมาณเกิดประสิทธิผล ประหยัดก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดเกิดประโยชน์สูงสุด และยังทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จึงตั้งเป็นสมมติฐานการวิจัยได้ ดังนี้

H_{1a} : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

H_{1b} : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดทำแผน มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

H_{1c} : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

H_{1d} : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

H_{1e} : การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ประกอบด้วย จังหวัดสกลนคร นครพนม และมุกดาหาร โดยแบ่งกลุ่มจังหวัดตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2551 จำนวน 300 คน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2563) ซึ่งหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยนี้ โดยผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถาม จำนวน 300 ฉบับ และในการวิจัย

ครั้งนี้มีผู้ตอบแบบสอบถามกลับมาที่ถูกต้องและสมบูรณ์ จำนวน 188 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 62.67 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker และคณะ (2001)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และตำแหน่งในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย งบประมาณรายจ่ายประจำปี จำนวนบุคลากรในองค์กร จำนวนประชากรในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ และจังหวัด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ครอบคลุมเนื้อหาการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดทำแผน ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ครอบคลุมเนื้อหาประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ด้านความโปร่งใสตรวจสอบได้ และด้านความคุ้มค่า

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ (Discriminant Power) โดยใช้เทคนิค Item - total Correlation ซึ่งการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.709 - 0.905 และประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ได้ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.777 - 0.922 ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ ท้ายเรือคำ (2553) ได้เสนอเกณฑ์การพิจารณาค่าอำนาจจำแนกมีค่ามากกว่า 0.40 ขึ้นไป ถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพ สามารถนำมาใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยได้ และการหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Test) ของแบบสอบถามเป็นรายด้าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง 0.919 - 0.949 และประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.948 – 0.963 ซึ่งเป็นค่าที่ (Hair et al., 2006) ได้เสนอว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่มีค่าเกิน 0.70 ขึ้นไป แสดงว่าแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่มีคุณภาพนำมาใช้เก็บข้อมูลเพื่อทำวิจัยได้

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการทดสอบคุณลักษณะของตัวแปร ได้แก่ การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) โดยการใช้ Variance Inflation Factors (VIFs) และสถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมุติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งเขียนสมการได้ ดังนี้

$$BME = \beta_0 + \beta_1 PRP + \beta_2 PLN + \beta_3 PRO + \beta_4 CTM + \beta_5 CDS + \varepsilon$$

เมื่อ BME แทน ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

PRP แทน การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง

PLN แทน การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดทำแผน

PRO แทน การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง

CTM แทน การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา

CDS แทน การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ

ε แทน ค่าความคลาดเคลื่อน

4. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

ตัวแปร	PRP	PLN	PRO	CTM	CDS	CRR	TRA	ECO	VIFs
$\bar{X}$	4.039	3.900	4.160	4.000	3.952	3.892	4.085	3.922	
s.d.	0.867	0.853	0.855	0.802	0.924	0.825	0.829	0.900	
PRP	-	0.900*	0.758*	0.766*	0.692*	0.770*	0.819*	0.758*	
PLN		-	0.765*	0.789*	0.715*	0.780*	0.820*	0.772*	
PRO			-	0.879*	0.688*	0.811	0.841*	0.790*	
CTM				-	0.804*	0.794*	0.845*	0.815*	5.641
CDS					-	0.681*	0.725*	0.785*	6.116
CRR						-	0.906*	0.839*	4.853
TRA							-	0.866*	6.831
ECO								-	3.031

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 1 พบว่า ตัวแปรอิสระการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.681 – 0.900 ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIFs ปรากฏว่า ค่า VIFs ของตัวแปรอิสระ การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าตั้งแต่ 3.031 – 6.831 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันแต่ไม่มีนัยสำคัญ (Black, 2006)

ตาราง 2 การทดสอบความสัมพันธ์ของสัมประสิทธิ์การถดถอยการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ

การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง	ประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ		t	p - value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.123	0.131	0.939	0.349
ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง (PRP)	0.166	0.068	2.456	0.015*
ด้านการจัดทำแผน (PLN)	0.159	0.072	2.213	0.028*
ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (PRO)	0.313	0.064	4.924	0.000*
ด้านการบริหารสัญญา (CTM)	0.172	0.081	2.139	0.034*
ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ (CDS)	0.142	0.047	3.048	0.003*
$F = 180.276$ $p = 0.000$ $AdjR^2 = 0.827$				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า 1) การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง (PRP) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (BME) ด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.166 ($p = 0.05$) เนื่องจากการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญของผู้บริหารในการควบคุมและกำกับการดูแลการดำเนินงานของหน่วยงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ เป็นการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทำให้การใช้ทรัพยากรเป็นไปอย่างประหยัดและคุ้มค่า สามารถลดขั้นตอนในการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อนหรือไม่จำเป็น ตลอดจนความเสี่ยงหรือผลเสียหายต่าง ๆ ที่อาจมีขึ้น ซึ่งเป็นการช่วยลดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายของหน่วยงานให้เกิดความโปร่งใส มีการปฏิบัติให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและเป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิพวรรณ สุราษฎร์ (2553) พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสขององค์การบริหารส่วนตำบลสุราษฎร์ธานี ด้านความโปร่งใสส่งผลกระทบต่อกระบวนการในจัดซื้อจัดจ้าง และสอดคล้องกับงานวิจัยของปวริศา แสงคำ และธกานต์ ชาติวงศ์ (2562) พบว่า การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐแนวใหม่ ถือเป็นความรู้ ความสามารถที่ใช้ในการดำเนินงานด้านการบริหารพัสดุให้มีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อก่อให้เกิดความคุ้มค่า ในการดำเนินงานด้านจัดหาพัสดุและได้พัสดุที่ดี มีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองตรงตามวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงาน มีราคาที่เหมาะสม ใช้งานได้นานคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และมีระบบการกำกับดูแล และติดตามผลและมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน และสอดคล้องและเป็นไปตามหลักการที่กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีการควบคุมและดูแลพัสดุที่อยู่ในความครอบครองให้มีการใช้งานและการบริหารพัสดุที่เหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานภาครัฐ ประหยัดเวลา ใช้กำลังและทรัพยากรอย่างคุ้มค่าที่สุด และเกิดการสูญเปล่าน้อยที่สุด คุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน จึงยอมรับสมมุติฐาน H_{1a}

2) การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดทำแผน (PLN) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (BME) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องโดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.159 ($p = 0.05$) เนื่องจากหน่วยงานต้องควบคุมการดำเนินงานในการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างในระบบสารสนเทศของกรมบัญชีกลางก่อนดำเนินการจัดหาพัสดุ จึงจำเป็นจะต้องกำกับ

การปฏิบัติงานให้ถูกต้องเป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันเพ็ญ สุขประเสริฐ และศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการป้องกันการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปีและประกาศเผยแพร่ในระบบเครือข่ายสารสนเทศ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิวาวรรณ ศรีสวัสดิ์ และคณะ (2563) พบว่า การประเมินความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ด้านกฎระเบียบข้อบังคับ มีความเสี่ยงสูง มีโอกาสผลกระทบในระดับสูง เนื่องจากกระบวนการการทำงานที่สอดคล้องกับกฎระเบียบข้อบังคับการจัดซื้อจัดจ้าง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีการทำงานในแนวทางเดียวกันอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถ่องแท้ ทั้งนี้การทำงานในการกำกับดูแลของผู้บริหารและมีการติดตามผลจนเสร็จสิ้นกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อป้องกันโอกาสการเกิดปัญหาระหว่างการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่จะส่งผลกระทบและความเสียหายต่อไป จึงยอมรับสมมุติฐาน H_{1b}

3) การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง (PRO) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (BME) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และด้านความคุ้มค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.313 ($p = 0.05$) เนื่องจากการดำเนินการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกระบวนการขั้นตอนของการจัดหาพัสดุ โดยเน้นให้มีการตรวจสอบวิธีการในการดำเนินการจัดหาพัสดุให้สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณ การใช้งาน และประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ มีการกำกับดูแลการรายงานผลการพิจารณาเป็นไปตามขั้นตอนที่กำหนดอย่างถูกต้อง และตรวจทานการจัดทำสัญญาให้สอดคล้องกับระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในทุกขั้นตอน เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อลดการทุจริต มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงาน มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อธิวัฒน์ โยอาศรี (2561) กล่าวว่า ในการจัดหาพัสดุหรือการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ให้ส่วนราชการดำเนินการโดยเปิดเผย โปร่งใส และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมโดยพิจารณาถึงประโยชน์และผลเสียทางสังคมภาระต่อประชาชน คุณภาพ การดูแลและรักษาเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินมากที่สุด ความโปร่งใส ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความรับผิดชอบต่อความสำเร็จของงาน การดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนของผู้มีหน้าที่รับผิดชอบต้องบันทึกหลักฐานในการดำเนินการตั้งแต่เริ่มกระบวนการจนได้พัสดุนั้นมาเพื่อใช้ประโยชน์ในราชการ และรวมถึงการตรวจสอบการติดตามประเมินผลด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชัย กันหารัตน์ (2554) พบว่า กระบวนการทุจริตคอร์รัปชั่นในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการสร้างหลักธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างโดยปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายโดยเคร่งครัด จึงยอมรับสมมุติฐาน H_{1c}

4) การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา (CTM) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (BME) ด้านความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.172 ($p = 0.05$) เนื่องจากหน่วยงานต้องกำชับคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องให้กำกับดูแล และติดตามการบริหารสัญญาให้เป็นไปตามกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มีการบันทึกหลักฐานทุกกระบวนการเพื่อให้สามารถตรวจสอบได้ทุกเวลา และเพื่อสร้างความมั่นใจว่าการดำเนินงานตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดจะช่วยให้หน่วยงานบรรลุผลสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ช่วยลดโอกาสในการเกิดการทุจริตได้ โดยมีการประเมินผล

ระบบการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อก่อให้เกิดความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณกมล อมฤตวารี (2562) พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 มุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และความโปร่งใสมีกลไกในการตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน มีการเปิดเผยข้อมูลไม่ปกปิด บิดเบือนข้อเท็จจริงในการจัดซื้อจัดจ้าง และมีระบบการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อลดการทุจริต จึงยอมรับสมมุติฐาน H_{1d}

5) การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ (CDS) มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ (BME) ด้านความคุ้มค่า โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.142 ($p = 0.05$) เนื่องจากสิ้นปีงบประมาณหน่วยงานต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีเพื่อตรวจนับและยืนยันข้อมูลสินทรัพย์ที่มีอยู่จริง ตลอดจนการจำหน่ายสินทรัพย์ที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพ เพื่อลดปัญหาในการดูแลบำรุงรักษา ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรของหน่วยให้เกิดประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมชัย อุทการ (2561) พบว่า การดำเนินงานขององค์กรต้องมีการใช้พัสดุอย่างต่อเนื่อง หากองค์กรมีการควบคุมพัสดุที่ดีแล้ว ย่อมทำให้องค์กรมีจำนวนพัสดุที่เพียงพอต่อการใช้งาน และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ ด้านความคุ้มค่า เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดซื้อจัดจ้าง เพราะการจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละครั้งองค์กรจะต้องหวังที่จะได้วัสดุ หรือครุภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในองค์กร จึงยอมรับสมมุติฐาน H_{1e}

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ในการวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

5.1.1 ควรศึกษาผลกระทบของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ที่มีสภาพแวดล้อมการดำเนินงาน และกฎหมายต่างกัน ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งอาจทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์โดยตรงตามเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

5.1.2 ควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 เป็นภาคอื่น ๆ ที่มีขนาดใหญ่ และได้รับจัดสรรงบประมาณจำนวนมาก หรือองค์กรที่อาจเกิดการทุจริตได้ง่าย ที่มีความจำเป็นต้องควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างภายในองค์กร และมีผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น

5.1.3 ควรศึกษาปัญหา อุปสรรคของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ในองค์กรอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดในองค์กร

5.1.4 ควรมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่ถูกต้อง มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และสามารถนำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์โดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

5.2 ประโยชน์ในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตและผลลัพธ์ของการวิจัยในครั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ไว้วาง ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งมีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยดังนี้

5.2.1 องค์กรควรให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร และเพิ่มประสิทธิผลการบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด มุ่งให้เกิดความโปร่งใส โดยปฏิบัติตามกฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถลดโอกาสการเกิดการทุจริตได้

5.2.2 องค์กรควรส่งเสริมและมุ่งเน้นเพิ่มองค์ความรู้ให้เจ้าหน้าที่พัสดุและหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุในการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง มีการอบรมสัมมนาให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการควบคุมภายในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้ง่ายและสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและทันเวลา

5.2.3 องค์กรควรคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้งบประมาณ

5.2.4 องค์กรควรให้ความสำคัญกับการควบคุมภายในของกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงานในการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อทางราชการมากที่สุด

6. สรุปผลการวิจัย

การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างได้เข้ามาบทบาทสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารงบประมาณมีประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทดสอบผลกระทบของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้างที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 300 ฉบับ ซึ่งได้รับแบบสอบถามตอบกลับมาที่ถูกต้องสมบูรณ์ จำนวน 188 ฉบับ พบว่า การควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการเตรียมการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการจัดทำแผน ด้านการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารสัญญา และด้านการควบคุมและจำหน่ายพัสดุ มีความสัมพันธ์และผลกระทบกับประสิทธิผลการบริหารงบประมาณโดยรวม เนื่องจากการควบคุมภายในนับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ช่วยให้การปฏิบัติงานในการจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่กำหนดไว้ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถประเมินสถานการณ์และแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที ส่งผลให้การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างโปร่งใสมีการเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อลดโอกาสที่จะก่อให้เกิดการทุจริตได้ ซึ่งประโยชน์ของการวิจัยในครั้งนี้จะช่วยให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถเข้าใจถึงกระบวนการในการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนและความสำคัญของการควบคุมภายในการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างทุกขั้นตอนเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมายขององค์กร และส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด โดยมุ่งให้เกิดความโปร่งใส ปฏิบัติเป็นไปตามกฎหมายที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถช่วยลดโอกาสการเกิดการทุจริตได้

เอกสารอ้างอิง

กรมบัญชีกลาง. (2561). *แนวปฏิบัติการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาคราชการ.* กระทรวงการคลัง.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. *(2563). องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* ค้นเมื่อ 10 ธันวาคม 2563, จาก http://www.dla.go.th/work/abt

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2563). *องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* สรุปข้อมูล อปท ทั่วประเทศ. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2563 จาก http://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp

กระทรวงการคลัง. (2561). *มาตรฐานการควบคุมภายในสำหรับหน่วยงานของรัฐ*.

เฉลิมชัย อุทการ. (2561). ผลกระทบของประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุที่มีต่อความสำเร็จขององค์กรของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 10(2), 79-88.

เฉลิมชัย อุทการ. (2563). ปัจจัยของการบริหารงานพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของนักวิชาการพัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 12(1), 55-65

ณัฐชัย กันหารัตน์. (2554). *กระบวนการทุจริตคอร์รัปชั่นในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ทิพวรรณ สุราษฎร์. (2553). *กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ทิวาวรรณ ศรีสวัสดิ์ จำนง หอมเจริญ ศักดิ์ชาย จันทร์เมือง. (2563). การประเมินความเสี่ยงในการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 วิธีการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-Bidding) ของนักวิชาการพัสดุ ในมหาวิทยาลัยบูรพา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 12(3), 153-166.

ทัศนีย์ เสียงดัง และไพฑูรย์ อินต๊ะขัน. (2561). กลยุทธ์การบริหารงานพัสดุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถาบันอุดมศึกษา ในสังกัดคณะกรรมการการอุดมศึกษา. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 10 (2), 126-142.

ปวริศา แสงคำ และธกานต์ ชาติวงศ์. (2562). ผลกระทบของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐแนวใหม่ที่มีต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานบุคลากรด้านพัสดุในมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 11(3), 116-128.

วิลาวัลย์ เทียมเลิศ วีรยา ภัทรอาชาชัย และมณิสรา สนั่นเอื้อเม็งไธสง. (2562) ผลกระทบของกลยุทธ์การบริหารพัสดุที่มีต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,* 11 (2), 64-73.

วันเพ็ญ สุขประเสริฐ และศุภณัฏฐ์ ทรัพย์นาวิน. (2561). แนวทางการป้องกันการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560 (ฉบับใหม่) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเพชรบุรี. *Veridian E-Journal, Silpakorn University,* ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ. 11(3), 3186-3206

สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553) *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.* พิมพ์ครั้งที่ 8. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สุวรรณกมล อมฤตวารี. (2562). *กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2560.* การศึกษาค้นคว้าอิสระ., มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2558). *เปิดแฟ้ม 10 คดี ทุจริตบทเรียนราคาแพงของคนไทย*, (พิมพ์ครั้งที่ 2, 1-10). จังหวัดนนทบุรี: บริษัทสหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิสชิ่ง จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating).* สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2561). *คู่มือการพัฒนาการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดนครพนม*. ค้นเมื่อ 21 มีนาคม 2563, จาก http://planning.pn.psu.ac.th/plan_doc/procedure/docs_procedure/200_1498815745.pdf

โสภาพร เล็กไม่น้อย. (2563). *แบบฟอร์มการขอเผยแพร่ข้อมูลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานในราชการบริหารส่วนภูมิภาค.* ค้นเมื่อ 20 เมษายน 2563, จาก https://www.chiangmaihealth.go.th/cmpho_web/document/210307161510175749.pdf

องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International).(2562). *ผลการจัดอันดับดัชนีชี้วัดคอร์รัปชั่นโลก Corruption Perceptions Index 2019*. www.transparency.org. ค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2562, จาก https://www.bbc.com/thai/thailand-51217494

อธิวัฒน์ โยอาศรี. (2561). *ความเสี่ยงข้อควรระวังและเทคนิคการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ 2560.* กรุงเทพฯ : กรมชลประทาน.

Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G., S. (2001). *Marketing Research*. 7th ed. New York : John Wiley and Sons

Black, K. (2006). *Business Statistics: for Contemporary Decision Making.* 4th ed. Business Statistics for Contemporary Decision Making. New York: John Wiley and Sons.

Hair, J. F., Black, W. C., & Anderson, R. E. (2006). *Multivariate data Analysis*. 6th Ed. New Jersey : Pearson Education International.